

ემა კილანავა¹

სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

[DOI:https://doi.org/10.52340/sou.2023.19.03](https://doi.org/10.52340/sou.2023.19.03)

ვნებითი გვარის ძირითადი ფუნქციები ტექსტში

აბსტრაქტი. თანამედროვე ინგლისურ ენაში პასიური კონსტრუქციების ფართო გამოყენების პრობლემა მრავალი ავტორის ნაშრომში განიხილება, რადგან პასივი პრინციპულად მნიშვნელოვანია ინგლისური ენის მთელი სისტემისთვის, ისევე როგორც ინგლისური ზმნის მთელი სისტემისთვის. წინამდებარე სტატიაში მოცემულია ლინგვისტური ლიტერატურის კრიტიკული გამოკვლევა ინგლისურ ენაში პასიური კონსტრუქციების არჩევის წინასწარგანმსაზღვრელი მიზეზების შესახებ.

საკვანძო სიტყვები: ინგლისური ენა, ვნებითი გვარი, ფუნქცია, ლინგვისტური ლიტერატურა, გამოკვლევა.

Emma Kilanava²

Sokhumi State University

The Main Functions of the Passive Voice in the Text

Abstract. The problem of the wide use of the passive constructions in modern English has been touched upon in the works of many authors as the passive voice is principally significant for the entire system of the English language as well as for the whole system of the English verb. The present article gives a critical survey of the linguistic literature on the functions of the passive voice and the causes predetermining the choice of the passive constructions in the text.

Key words: English language, passive, function, linguistic literature, research.

ძირითადი კვლევა. ინგლისურ ენაში ვნებითი გვარი საკმაოდ ფართოდაა გავრცელებული, რასაც პასივის მრავალრიცხოვანი გამოკვლევა ადასტურებს.

¹ **ემა კილანავა.** ფილოლოგიის დოქტორი, სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი.

² **Emma Kilanava.** Doctor of philology, professor of Sukhumi State University.

ზოგიერთი ავტორი მიუთითებს, რომ ინგლისურ ენაში პასივის ეს გავრცელებულობა აშკარა ხდება სხვა ევროპულ ენებთან შედარებისას (ვინოკუროვა, 1973: 14; ვორონინა, 1973).

საკითხი პასივის ფართოდ გამოყენების შესახებ პრინციპულად მნიშვნელოვანია ინგლისური ზმნის გვარისა და, შესაბამისად, ზმნის მთელი სისტემისათვის. ბევრი ავტორი დიდ ყურადღებას უთმობს ინგლისურ ენაში პასივის ფართოდ გავრცელების მიზეზების განხილვას. ჯერ კიდევ ო. ესპერსენი პასიური კონსტრუქციების არჩევის განმსაზღვრელ მიზეზებს შორის მიუთითებდა შემდეგს: 1) აქტიური სუბიექტი უცნობია ან არ შეიძლება დასახელდეს; 2) კონტექსტიდან აშკარაა ლოგიკური სუბიექტი; 3) არსებობს მოსაზრებები (ტაქტის, დელიკატურობისა) არ დასახელდეს აგენტი; 4) პასიურ სუბიექტში დიდი დაინტერესებულობა; 5) პასიური კონსტრუქცია ტექსტში წინადადებების კავშირს აადვილებს (He rose to speak and was listened to with great enthusiasm) (Jespersen, 1933: 121). ესპერსენის თანახმად, ძირითად მიზეზად გვევლინება მოქმედების სემანტიკური აგენტის არდასახელების შესაძლებლობა. ლ. დუშკოვაც ამ მიზეზს მიუთითებს: (The most obvious reason for the use of the passive is the impossibility of expressing the agent. This is not only the case where no agency is involved but often also the case of an indefinite general human agent in scientific writing” (დუშკოვა, 1971: 127). ჯ. სტენლი (Stanley, 1975) ასევე თვლის, რომ აგენტის გამოუხატაობა (გამოუვლინებლობა) არა მხოლოდ ძირითადი, არამედ ერთადერთი მიზეზია, რომელიც ამართლებს ინგლისურ ენაში პასიური კონსტრუქციების არსებობასა და გავრცელებას (Stanley, 1975).

გ. ბ. ვორონინა კრიტიკულად მიმოიხილავს ლინგვისტურ ლიტერატურას, ასახელებს ორწევრიანი ან სამწევრიანი პასიური კონსტრუქციების გამოყენების შემდეგ მიზეზებს: 1. მომქმედი არ არსებობს. უფრო ხშირად - ეს არის შეტყობინებები უბედური შემთხვევების, კატასტროფების, ავარიების შესახებ; 2. მომქმედი უცნობია; 3. მომქმედი მითითებულია, მაგრამ არა გრამატიკული საშუალებებით (A communiqué was signed between the USSR and Great Britain); 4. მომქმედი არ არის დასახელებული, მაგრამ მისი არსებობა აშკარაა. მოცემულ შემთხვევაში აგენსი იმპლიციტურია. აქ შესაძლებელია შემდეგი შემთხვევები: ა) მომქმედი ნათელია წინა ან მომდევნო კონტექსტიდან (I have not been allowed to finish); ბ) აგენსი დასახელებული არ არის სტილისტური მიზეზების გამო, ე. წ. „თავმდაბლობის პასივი“. ვნებითი გვარის ასეთი გამოყენება დამახასიათებელია მეცნიერული სტილის, სხვადასხვაგვარი გა-

მოსვლის, მოხსენებებისათვის და ა. შ., სადაც ავტორი თავს არიდებს პირველ პირს; გ) მომქმედი განზოგადებული ხასიათისაა (The houses which hadn't been converted into flats and private hotels now belonged to doctors and dentists and photographers) (ვორონინა, 1973).

ჩერდება რა სამწევრიანი პასიური კონსტრუქციების გამოყენების მიზეზებზე, გ. ბ. ვორონინა (1973) გამოყოფს შემდეგს: 1) აგენსის მოხსენიება დაკავშირებულია მომქმედის კომუნიკაციურ როლთან. სამწევრიანი პასიური კონსტრუქცია იძლევა აგენსის გამოყოფის, მისი როლის ხაზგასმის, ახალ შე-მადგენლობაში მისი გამოყოფის საშუალებას; 2) სამწევრიანი პასიური კონსტრუქციის გამოყენება დაკავშირებულია სხვადასხვაგვარ მორფოლოგიურ და სინტაქსურ მომენტებთან; 3) სამწევრიანი პასივის გამოყენებისას არსებითი ხდება თვით ზმნის სემანტიკაც; 4) სამწევრიანი ვნებითი კონსტრუქციის გამოყენებისას მნიშვნელოვან როლს თამაშობს აგრეთვე, სტილისტური მომენტებიც.

ჯ. სტენლი თვლის, რომ ვნებითი გვარის გამოყენება „გათვითცნობიერებულია“, მაგალითად, სამთავრობო საბუთებში, სამეცნიერო და მხატვრულ ლიტერატურაში. განიხილავს რა პასივს მეტყველების აქტების (Speech Acts) თვალსაზრისით, ჯ. სტენლის მოჰყავს მთელი რიგი მაგალითებისა, რომლებიც მოწმობს იმას, რომ პასივი ეხმარება ყურადღება გადატანილ იქნას ზმნის მიერ დასახელებული მოქმედების მწარმოებლიდან, განსაკუთრებით მაშინ, როცა ის მთლიანად გამოტოვებულია, და ყურადღების კონცენტრაცია ხდება წინადადების სხვა კომპონენტებზე (Stanley, 1975).

ი. ს. მიხაილოვას მტკიცებით, უცხოელი ლინგვისტები თვლიან, რომ ინგლისურ ენაში ხშირად მიმართავენ პასიური კონსტრუქციების გამოყენებას სამ შემთხვევაში, როცა მიზნად ისახავენ, განსაკუთრებული მნიშვნელობა მიანიჭონ მოქმედების მთავარ მწარმოებელს, მოიხსენიებენ რა მას განსაკუთრებული ხაზგასმით წინადადების ბოლოს, რაც აგენსისაკენ ყურადღების მიმართვის წარმატებული ხერხია. მაგრამ, შეიმჩნევა საწინააღმდეგო ტენდენციაც, როცა ვნებითი გვარის გამოყენების მთავარი მიზეზია მოლაპარაკის ან დამწერის სურვილი, გაექცეს მომქმედი პირის ხსენებას იმ მიზეზით, რომ მომქმედი პირი არასაკმარისადაა ცნობილი ან არ გააჩნია სათანადო მნიშვნელობა (მიხაილოვა, 1974: 107).

შემდეგ ი. ს. მიხაილოვა ამტკიცებს, რომ თანამედროვე ინგლისური ენისათვის ხშირად დამახასიათებელია გარდამავლობის ყველა მნიშვნელობის ვნებით გვარში გამოყენება, ანუ ზმნის ობიექტურობის გამოყენება - მისი

კავშირი ნებისმიერ დამატებასთან - პირდაპირთან, ირიბთან, წინდებულისთან და ასევე, გარემოებით ბრუნვასთან, თუკი ის თავისი ფორმით წინდებულისანი დამატების ანალოგიურია. სწორედ აქედან მოდის ინგლისურ ენაში ვნებითი გვარის განსაკუთრებულად ხშირი გამოყენება, როგორც ზეპირმეტყველებაში, ისე ცალკე, მხატვრული და, განსაკუთრებით, სამეცნიერო ლიტერატურის ენაშიც (მიხაილოვა, 1974).

ინგლისურ ენაში პასივის ფართოდ გავრცელების მიზეზების თაობაზე ასეთ თვალსაზრისს აკრიტიკებს ა. ა. ვინოკუროვა (ვინოკუროვა, 1973), რომელიც თვლის, რომ სხვადასხვა ტიპის პასიური კონსტრუქციის არსებობის ხარჯზე პასივის ფართოდ გავრცელების განმარტება ყურადღებას იმსახურებს, თუმცა, მეორე მხრივ, ამ კონსტრუქციების მოხმარება საკმაოდ უმნიშვნელოა პირდაპირი პასივის გამოყენების სიხშირესთან შედარებით და ამასთან, ძირითადად, მოქმედების პასივისა ზმნებიდან, რომლებიც მოითხოვენ ერთ პირდაპირ დამატებას. ა. ა. ვინოკუროვა აღნიშნავს, რომ ინგლისური პასივის ფართოდ გავრცელების მიზეზი უნდა მოიძებნოს პასიური კონსტრუქციის წამყვანი ტიპის გამოყენების შესახებ, ანუ პირდაპირი პასივის შესახებ საკითხის გადაჭრაში. ავტორის აზრით, პასიური კონსტრუქციების ამ წამყვანი ტიპის ფართოდ გავრცელების მიზეზები უნდა მოიძებნოს სტილისტურ ფაქტორებში, პასიური კონსტრუქციის მომქმედის გამოხატვაში, წინადადების აქტუალურ დანაწევრებაში (ვინოკუროვა, 1973).

ლ. პეინი ვნებითი გვარის ძირითად ამოცანად თვლის, ვიღაცაზე ძალადობის, ვიღაცის უბედურების გადმოცემას. „თითოეულ შემთხვევაში, - აღნიშნავს ლ. პეინი, - ვნებითი გვარი უკიდურესად ნათლად მიუთითებს იმაზე, რომ ქვემდებარე მომქმედი პირი კი არ არის, არამედ ის პირია, რომელზეც მოქმედებას ახდენენ. ეს სწორედ ის ეფექტია, რომლისკენაც მიისწრაფვის მწერალი: ის უბედური პირის წინაშე ქმნის შოკის, უმწეობის შეგრძნებას“ (Payne, 1965: 192). პასივის ფუნქციონალური დანიშნულების ასეთ კატეგორიულ აღწერას მივყავართ პასივის შეზღუდულ ოდენობასთან, რაც ადამიანური თვალსაზრისით, ძირითადად, ნეგატიური სიტუაციაა. ამას არ ეთანხმება ლ. მ. მედვედევა, რომელსაც თავისი კრიტიკის დასადასტურებლად მოჰყავს ანდაზებში წარმოდგენილი სრულიად ნეიტრალური სიტუაციები: *What is done, cannot be undone; Rome was not built in a day* და ა. შ. (მედვედევა, 1983:18).

ვ. ს. ხრაკოვსკის თანახმად, პასიური გვარის სტრუქტურები, ძირითადი გვარის ტრუქტურებისაგან განსხვავებით, კონტექსტუალურად (სი-

ტუაციურად) განპირობებულია. პასიური გვარის სტრუქტურები სუბიექტის დამატების გარეშე, როგორც ჩანს, გამოიყენება შემდეგ შემთხვევებში: 1) სუბიექტი ნათელია კომუნიკანტებისათვის, რის გამოც აუცილებელი არაა მისი დასახელება; 2) სუბიექტი მოლაპარაკისათვის ნათელი არ არის, რის გამოც მისი დასახელება არ შეიძლება; 3) სუბიექტი ცნობილია მოლაპარაკისათვის, მაგრამ მას რაღაც მოსაზრებების გამო არ სურს დაუსახელოს იგი მსმენელებს (ხრაკოვსკი, 1970: 39). სუბიექტის დამატებით პასიური გვარის სტრუქტურის გამოყენების უფრო გავრცელებული ახსნა-განმარტებაა ის, რომ ამ ტიპის სტრუქტურები გამოიყენება იმ შემთხვევაში, როცა წარმოიშვება წინა პლანზე სიტუაციის იმ მონაწილის გამოყვანის აუცილებლობა, რომელიც ძირითადი გვარის სტრუქტურაში აღინიშნება არა ქვემდებარით, არამედ წინადადების რომელიმე სხვა წევრით. ამასთან დაკავშირებით არსებობს მოსაზრება, რომ ძირითადი გვარის სტრუქტურა და პასიური გვარის თანაფარდობითი სტრუქტურა სუბიექტის დამატებით ერთმანეთისაგან მხოლოდ იმით განსხვავდება, რომ ისინი სხვადასხვა სტილის მეტყველებაში გამოიყენება.

სამეცნიერო მეტყველების მრავალრიცხოვანი გამოკვლევა მიუთითებს სამეცნიერო მეტყველებაში ვნებითი გვარის ფორმების მნიშვნელოვან რაოდენობრივ სიჭარბეზე მხატვრულთან შედარებით: 14,4-ია 2,1%-ის წინააღმდეგ. ალბათ, ამიტომაც მართებულია დასკვნები ვნებითი გვარის ფორმების სტილის განმასხვავებელი მახასიათებლის შესახებ (კირიჩენკო, 1985: 50). ნ. ვ. კირიჩენკო სამეცნიერო მეტყველებაში ვნებითი გვარის ფართოდ გამოყენების ყველაზე განსხვავებულ მიზეზებს ასახელებს. „ზოგიერთი ავტორის მტკიცებულებათა თანახმად, უფრო მნიშვნელოვან ფაქტორად, რომელიც კარნახობს პასივის გამოყენებას, გვევლინება ის, რომ ვნებით კონსტრუქციაში ხაზგასმულია პროცესის არსებობა ფაქტის სახით, ვიდრე თვით შექმნის პროცესი მომქმედის მიერ თავისი ნიშან-თვისებისა. ამრიგად, სამეცნიერო სტილში პასივის სიხშირეობა განისაზღვრება მოქმედების ობიექტის და თვით მოქმედების პირველ პლანზე წამოწევის აუცილებლობით, რომელიც გამოწვეულია შინაარსითა და სტილის მიზანმიმართულებით“ (კირიჩენკო, 1985: 50).

ნ. ვ. კირიჩენკო (იქვე) აღნიშნავს, რომ სხვა გამოკვლევებში ვნებითი გვარის გამოყენების მარეგულირებელ ძირითად მიზეზად სახელდება ვნებითი კონსტრუქციის უნარი წარმოადგინოს მოქმედება რეალური მწარმოებლიდან (აგენტიდან) ყურადღების გადასატანად (კირიჩენკო, 1975: 45) თუმცა, ნ. ვ. კირიჩენკო თვლის, რომ უფრო ლოგიკურია „მხედველობის კუთხის“ შენაცვლება: ვნებითი კონსტრუქციების განხილვა არა „მიგნიდან“ - ბრუნვის

თავისებურების თვალსაზრისით, არამედ „გარედან“ - სამეცნიერო ტექსტში მოცემული ენობრივი საშუალების ფუნქციონირების თვალსაზრისით, სადაც ენობრივი ერთეულის ფუნქციონირება განისაზღვრება მიზნებით, ამოცანებითა და ურთიერთობის შინაარსით (ციტ. სოც.). შემდეგ ავტორი ამტკიცებს, რომ ვნებითი გვარის ფორმები ამა თუ იმ სტილური თვისების (ხაზების) რეალიზატორად განიხილება, რომელიც სპეციფიკურია სამეცნიერო ტექსტისათვის. ასე რომ, ვნებითი გვარის მოხმარების მარეგულირებლად სახელდება სამეცნიერო სტილის ისეთი მახასიათებელი ნიშნები, როგორცაა ობიექტურობა, პირის არარსებობა, ლაკონურობა (სიმოკლე) (კირიჩენკო, 1985: 52).

ე. ს. მოროზოვა (1983) საყოველთაო აღიარებად თვლის იმ ფაქტს, რომ ვნებითი გვარის ხშირი გამოყენება დამოკიდებულია მეტყველების ფუნქციონალურ სტილზე, რომელსაც ეხება ტექსტი. „ხვეულებრივ, სამეცნიერო ტექსტებში პასიური კონსტრუქციებით ფართოდ სარგებლობას ვნებითი გვარის ფორმების გამოყენებით შინაარსის გადმოცემის მეტი ობიექტურობითა და მიუკერძოებლობით ხსნიან მოქმედებითი გვარის სტრუქტურებით შინაარსის გადმოცემასთან შედარებით, მომქმედის ჩვენებით (მოროზოვა, 1983: 160).

ბევრი მკვლევარი, მაგალითად, ო. ესპერსენი (1948) და სუიტი (Sweet, 1955) ამტკიცებენ, რომ „სრული“ პასივის დანიშნულება იმაში მდგომარეობს, რომ მსმენელის ყურადღება მიაპყროს, ფოკუსირება მოახდინოს პასიური კონსტრუქციის ქვემდებარეზე - მოქმედების სემანტიკურ ობიექტზე. სხვა მოსაზრებას მისდევს ლ. მიხაილოვიჩი (1963). წინადადებების აქტუალური დანაწევრების თეორიის დებულებებიდან გამომდინარე, ავტორი ამტკიცებს, რომ „სრული“ პასიური კონსტრუქციის დანიშნულებაა - გამოყოს სემანტიკური აგენტი, რომელიც წინადადების სტრუქტურაში უკანასკნელ პოზიციას იკავებს. დასტურს, რომ ეს კომპონენტი ყველაზე უფრო არსებითია კომუნიკაციისათვის, მიხაილოვიჩი იმაში ხედავს, რომ წინადადებაში მთავარი მახვილი სწორედ მასზე მოდის (ციტ. თხზ.). ა. ა. ჰილის თანახმად, ინგლისურ ენაში არსებობს ტენდენცია წინადადება დაიწყოს იმით, რაც ჭარბობს მოლაპარაკის ცნობიერებაში წინადადების წარმოთქმისას და დაასრულოს იმით, რაც მას გონებაში მოგვიანებით მოსდის (Hill, 1964). სხვადასხვაგვარ კონტექსტში წინადადებების ანალიზისას, ავტორმა აჩვენა, რომ მოქმედების სემანტიკური ობიექტის ქვემდებარის პოზიციის გამოყენება განპირობებულია იმით, რომ მოლაპარაკის ცნობიერებაში არსებობს ზოგიერთი ინფორმაცია წინა კონტექსტიდან მასზე, როგორც მაგალითად, შემდეგ წინადადებაში: „What happened to John?“ – „He was killed by a snake yesterday“. ჰილი აგრეთვე

ამტკიცებს, რომ „სრულ“ პასივში, როგორც პასიური კონსტრუქციის ქვემდებარეს, ისე დამატებას by-თი, რომელიც შეესაბამება მოქმედების სემანტიკურ აგენტს, შეუძლია გადასცეს მოცემული, ცნობილი ინფორმაცია და ატარებდეს ძირითად მახვილს (მიხევე, 1979: 119). როგორც ჩანს, აქტიური და პასიური გვარის არჩევა დაკავშირებულია წინადადების ფუნქციონალურ პერსპექტივასთან, რომელსაც ვ. მათეზიუსი განსაზღვრავს როგორც „წინადადებების დაყოფას თემებად და რემებად“. თემას ის უწოდებს „ელემენტს, რომლის შესახებაც რაღაც მტკიცდება“ და რომელსაც „შესაძლოა უწოდო გამონათქვამების ბაზისი“, ხოლო რემას უწოდებს - „მას, რაც მტკიცდება ბაზისის შესახებ და გამონათქვამების ბირთვს წარმოადგენს“. ვ. მათეზიუსი წინადადების ფუნქციონალური პერსპექტივის ამოცანად თვლის „ფორმის შეწყობას იმავ-წუთიერი სიტუაციის აუცილებლობასთან“ (Mathesius, 1976: 81-85).

ინგლისურ ენაში, წერს ვ. მათეზიუსი, „გამონათქვამების თემა გამოხატულია, რამდენადაც ეს შესაძლებელია, გრამატიკული სუბიექტით, ხოლო რემა - პრედიკატით. თუკი საჭიროა დამლეულ იქნას კონფლიქტი წინადადების გრამატიკულ სტრუქტურასა და ფუნქციონალურ პერსპექტივას შორის, უნდა გამოიყენონ პასიური კონსტრუქცია (Mathesius: 85), (იხ. ზავრაჟინა, 1989: 26).

ე. პ. ზავრაჟინა (ციტ. თხზ.) თავის გამოკვლევაში აქტიური და პასიური გვარის არჩევას აკავშირებს წინადადების ფუნქციონალურ პერსპექტივასთან, და თავისი დებულებების დასამტკიცებლად ეყრდნობა ო. ესპერსენს, რომელიც ამბობს, რომ წინადადებები Tom beat John და John was beaten by Tom მთლად ერთმანეთის სინონიმური არ არის. „ენისათვის... ორი ბრუნვის არსებობა ზედმეტი (გადაჭარბებული) არ არის იმდენად, რამდენადაც ის თვალსაზრისის შეცვლის საშუალებას იძლევა“. ო. ესპერსენი ხაზს უსვამს, რომ წინადადებაში ქვემდებარედ აქცევენ იმ პირს ან იმ საგანს, რომელიც დგას მოლაპარაკის ინტერესების ცენტრში და ამის მიხედვით ზმნას სვამენ ამა თუ იმ ფორმაში (ზავრაჟინა, 1989: 26).

ს. ვ. მიხევეს (1979: 124) აზრით, პასიური კონსტრუქციის ძირითადი და მთავარი დანიშნულებაა გამოხატოს ქვემდებარის პოზიციიაში, რომელიც ყველაზე უფრო ხშირად ასოცირდება თემატურ ინფორმაციასთან, არგუმენტი არა-აგენტი, რომელიც აღწერილ სიტუაციაში „მოცემულის“ თემად გვევლინება. ს. ვ. მიხევეს მიერ შემოთავაზებული პასიური კონსტრუქციის კომუნიკატიური აზრის განსაზღვრა, ავტორის სიტყვებით, განსხვავდება სხვა მკვლევარების განსაზღვრებისაგან (ციტ. თხზ.). შემდეგ ავტორი აღნიშნავს,

რომ მათ მიერ გამოკვლეულ მასალაში გამოუხატავი აგენტის მქონე ყველა პასიური კონსტრუქციის 90%-ზე მეტს ქვემდებარის პოზიციაში თემატური ინფორმაციის მატარებელი სემანტიკური სტრუქტურის კომპონენტი აქვს, რასაც ადასტურებს წესი, რომლის თანახმადაც პასიური კონსტრუქციის ძირითადი დანიშნულება - სემანტიკური სტრუქტურის არგუმენტის თემატიზაციაა, სხვანაირისა, ვიდრე აგენტივი. „აგენტის დაუსახელებლობის შესაძლებლობა, ჩვენი შეხედულებით, არის პასიური კონსტრუქციის ძირითადი ფუნქციიდან გამომდინარე შედეგი“, - აღნიშნავს ავტორი (მიხევევი, იქვე). შემდეგ ს. ვ. მიხევევი აგრძელებს, რომ „სრული“ პასიური კონსტრუქციების გამოყენების უფრო მეტად სამართლიან ინტერპრეტაციად გვევლინება ის, რის თანახმადაც პასიური კონსტრუქციის დანიშნულება - ქვემდებარის პოზიციაში რეალიზება მოვახდინოთ სემანტიკური სტრუქტურის იმ კომპონენტისა, რომელიც თემას, შეტყობინების საგანს წარმოადგენს“. ს. ვ. მიხევევი (იქვე) ასკვნის, რომ ტექსტში პასიური კონსტრუქციების გამოყენების მიზეზების ანალიზი ადასტურებს ვ. ს. ხრაკოვსკის აზრს იმაზე, რომ აქტიური და პასიური კონსტრუქციები, როგორც წესი, „პირობითი სინონიმებია და არა აბსოლუტური სინონიმები, რის გამოც შეუძლებელია კონტექსტში მათი თავისუფალი ურთიერთშენაცვლება“ (ხრაკოვსკი, 1974: 29). ს. ვ. მიხევევის სიტყვებით, პასიური კონსტრუქცია ასრულებს კიდევ ერთ მნიშვნელოვან ფუნქციას - ახორციელებს ტექსტის წინადადებების კავშირს ერთიან აზრობრივ მთლიანობად წინადადებების ფუნქციონალური პერსპექტივის მოთხოვნილებათა შესაბამისად (იქვე). როგორც შედეგს იმისა, რომ ქვემდებარის პოზიციაში, რითაც რეალიზებულია სემანტიკური ობიექტი ან ბენეფაქტივი, ზოგიერთ პასიურ კონსტრუქციაში, როგორც ავტორი აღნიშნავს, შესაძლოა გამოხატული არ იყოს მოქმედების სემანტიკური აგენტი, რომელიც არ მოქმედებს წინადადების გრამატიკულობაზე. ს. ვ. მიხევევის მტკიცებით, პასიური კონსტრუქციის საშუალებით მოცემული ეს შესაძლებლობა იმდენად ფართოდ გამოიყენება ენის მატარებლების მიერ, რომ ზოგიერთ მკვლევარს გაუღვიძა სურვილი, მის მთავარ მიზეზად პასიური კონსტრუქციების არსებობა ჩათვალოს (მიხევევი, ციტ, თხზ.). ს. ბ. მიხევეს ძალიან საინტერესო დასკვნა გამოაქვს: გამოხატავს რა ერთსა და იმავე სემანტიკურ შინაარსს სხვადასხვა გრამატიკული საშუალებით, ენის მატარებლის განკარგულებაში არსებული აქტიური და პასიური კონსტრუქციები, ენის გრამატიკული გამოყენების კიდევ ერთ საშუალებას იძლევა. „სახელდობრ იმიტომ, რომ ეს კონსტრუქციები, როგორც

ნებისმიერი პარაფრაზები, არ არის აბსოლუტური სინონიმები, მათ ენის სინტაქსში არსებობის ყველა უფლება აქვთ“ (ხრაკოვსკი, 1974: 29).

აქტიური და პასიური კონსტრუქციების შესახებ ამავე აზრს იზიარებს ლ. მ. მედვედევა (1983), რომელიც აღნიშნავს, რომ აქტივი და პასივი საშუალებას იძლევა მოხდეს სუბიექტის, ობიექტის და სხვათა ცხადი თანაფარდობის და მოქმედებების სხვადასხვა პერსპექტივით განხილვა: ა) აქტიურის (მოქმედების განმახორციელებელი სუბიექტის მხრიდან (აგენსის) და ბ) პასიურის (სუბიექტის მხრიდან კი არა, სხვა აქტანტიდან, რომელიც განიცდის მათ მიერ გამოწვეულ მოქმედებას ან მდგომარეობას). „ასეთი წინადადებები ხასიათდება ერთი და იმავე დენოტატიური მნიშვნელობით, რამდენადაც ისინი აღწერს ობიექტური სინამდვილის ერთსა და იმავე ფაქტს, და სხვადასხვა სიგნიფიკატიური მნიშვნელობითაც, იმდენად, რამდენადაც მოცემული სიტუაციის პარტიციპანტებს შორის რეალურ თანაფარდობას ასეთ წინადადებებში სხვადასხვა რაკურსში წარმოადგენს მოლაპარაკე“ (Медведева 1983: 19).

დასასრულს მოვიყვანთ ნ. ა. სლიუსარევას თვალსაზრისს, რომელიც თვლის, რომ „ორივე კონსტრუქციას (აქტივსა და პასივს) თანამედროვე ინგლისურ სინტაქსში თანაბარი უფლებები აქვს, ხოლო პასიური გვარის განსაკუთრებული ზმნური ფორმა საშუალებას იძლევა წინადადების ორგანიზება ისე მოხდეს, რომ თემის ფუნქციაში გამოვიდეს მოქმედებაში ჩაბმული ნებისმიერი ობიექტის აღმნიშვნელი სიტყვა, მაგრამ აღმნიშვნელი არა მომქმედისა, არა აგენსისა (სლიუსარევა, 1986: 84).

გამოყენებული ლიტერატურა:

- Duskova (1971):** L. Duskova, On Some Functional and Stylistic Aspects of the Passive Voice in Present-Day English, *Philologica Pragensia*, №3,14;
- Hill. (1964):** L. Hill, The Passive Again, --- *English Teaching*, 1964, Vol. 18, No.2;
- Mathesius (1976):** V. A. Mathesius, *Functional Analysis of Present-Day English on a General Linguistic Basis*, Hague: Mouton;
- Mihailovic (1963):** L. Mihailovic, Some Observations on the Use of the Passive Voice . --- *English Language Teaching*, 1963, Vol.18, No.2;
- Payne (1961):** L. V. Payne, *The Lively Art of Writing*, New York and Scarborough, Ontario;
- Stanley (1975):** J. P. Stanley, Passive Motivation, --- *Foundation of Language*, Vol. 13, No.1;
- Sweet (1955):** H. Sweet, *A New English Grammar*, Lnd.;

- Yespersen (1948):** O. Yespersen, Essentials of English Grammar, Lnd.;
- Винокурова (1973):** А. А. Винокурова, Пассивные конструкции в современном английском языке. АҚД. Москва;
- Воронина (1973):** Г.Б. Воронина, Роль агенса в пассивных конструкциях, Москва;
- Завражина (1989):** З. Е. П. Завражина, Пассивные конструкции с агентивным дополнением в английском языке, ҚД. Ленинград;
- Кириченко (1975):** Н. В. Кириченко, О функциональном назначении страдательного залога в научной речи. В кн.: Проблемы функционирования языка и специфика речевых разновидностей, Пермь;
- Медведева (1983):** Л. М. Медведева, Части речи и залог, Киев;
- Михайлова (1974):** И. С. Михайлова, К вопросу о функционировании страдательного залога в английском языке. В сб.: Вопросы теории и методики преподавания иностранных языков в педагогических институтах, Москва;
- Михеев (1979):** С. В. Михеев. Семантические классы предикатов, участвующих в образовании пассивных конструкций в современном английском языке, Калининград;
- Морозова (1983):** Е. С. Морозова. О семантике страдательного залога в английских художественных и научных текстах, В кн.: Язык и стиль научного изложения, Москва;
- Слюсарева (1986):** Н. А. Слюсарева, Проблемы функциональной морфологии современного английского языка, Москва;
- Храковский (1970):** В. С. Храковский, Конструкции пассивного залога, В кн.: Категория залога, (Материалы конференции), Ленинград;
- Храковский (1974):** В. С. Храковский, Пассивные конструкции, В кн.: Типология пассивных конструкций, (Диатезы и залого), АН СССР. Ленинград;
- Шевякова (1975):** В. Е. Шевякова, Функциональная направленность пассивных конструкций с предложным дополнением в английском языке, В кн.: Язык научной литературы, Москва;